

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خدا

شناسایی الگوهای ذهنی معلمان در خصوص کاربرست اثربخشی روش های نوین تدریس معلمان رسمی مقطع ابتدایی

مؤلفان :

مرضیه گلستانی

زهرا گلستانی

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۵)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

Chaponashr.ir

سرشناسه: گلستانی، مرضیه، ۱۳۷۴
عنوان و نام پدیدآورندگان: شناسایی الگوهای ذهنی معلمان در خصوص کاربست اثربخشی روش های نوین تدریس معلمان رسمی مقطع ابتدایی/ مولفان مرضیه گلستانی، زهره گلستانی
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۵.
مشخصات ظاهری: ۷۳ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۱۲۹-۲۹۷-۴
شناسه افزوده: گلستانی، زهره، ۱۳۶۹
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه.
موضوع: شناسایی الگوهای ذهنی معلمان - روش های نوین تدریس - معلمان رسمی مقطع ابتدایی
رده بندی کنگره: TP ۹۸۳
رده بندی دیویی: ۵۵/۶۶۸
شماره کتابشناسی ملی: ۸۸۳۷۶۱۹
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: شناسایی الگوهای ذهنی معلمان در خصوص کاربست اثربخشی

روش های نوین تدریس معلمان رسمی مقطع ابتدایی

مولفان: مرضیه گلستانی - زهره گلستانی

ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: محدثه فرهمند

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۵

چاپ: زبرجد

قیمت: ۱۲۵۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۱۲۹-۲۹۷-۴

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

سپاسگزاری:

سپاس خدایی را که سخنوران در ستودن
او بمانند.

و شمارندگان، شمردن نعمت های او ندانند.
و کوشندگان، حق او را گزاردن نتوانند.

و سلام و درود بر محمد و خاندان پاک
او، طاهران معصوم، آنان که وجودمان وامدار
وجودشان است.

تقدیم به:

پیشگاه مقدس آقا امام زمان (عج)

و

معلمان فرهیخته کشورم، ایران زمین

و تقدیم به خاص ترین مخاطبم که مادر
نوشته می شود و فرشته خوانده می شود.

فهرست

فصل اول: کلیات ۱۱

مقدمه ۱۱

الگوهای ذهنی: ۱۶

روش‌های تدریس: ۱۶

فصل دوم: ادبیات نظری ۱۷

مبانی نظری روش‌های نوین تدریس: ۱۷

تعریف تدریس: ۱۷

نحوه انتخاب روش مناسب ۲۱

ویژگی‌های روش تدریس موفق ۲۱

گام‌هایی برای موفقیت در فرآیند تدریس ۲۲

معیارهای انتخاب روش تدریس موفق ۲۳

عناصر فرآیند تدریس ۲۴

ارکان فرآیند تدریس ۲۵

ویژگی‌های روش‌های نوین تدریس ۲۶

روش‌های نوین تدریس ۲۷

عوامل موثر بر روش تدریس ۳۸

اصول یادگیری خوب ۴۱

الگوهای ذهنی ۴۲

۴۲.....	تعریف و مفهوم الگوهای ذهنی
۴۸.....	ویژگی الگوهای ذهنی
۴۸.....	الگوهای ذهنی مشترک
۴۹.....	انواع الگوهای ذهنی مشترک
۵۱.....	فهرست منابع

فصل اول:

کلیات

مقدمه

هنگام صحبت از یادگیری و آموزش، معمولاً مفاهیمی مانند معلم و به‌ویژه تدریس بیشتر از سایر عوامل مرتبط مورد توجه قرار می‌گیرند. تدریس بخشی جدایی‌ناپذیر از فرآیند آموزش است و همانند آموزش شامل مجموعه‌ای از فعالیت‌های ساختارمند، هدفمند و برنامه‌ریزی‌شده می‌باشد. هدف اصلی آن فراهم آوردن شرایط مناسب یادگیری توسط معلم است. پژوهش درباره تدریس یکی از موضوعات جذاب و پرطرفدار در حوزه تعلیم و تربیت است که بخش قابل‌توجهی از ادبیات این زمینه را به خود اختصاص داده است. روش‌های تدریس و آموزش در جهان سابقه‌ای به بلندی تاریخ بشر دارند. در گذشته‌های دور که تعلیم و تربیت محدود بود، اقوام بدوی با روش‌های علمی راه‌های به دست آوردن خوراک، تهیه پوشاک و پناهگاه را می‌آموختند و تربیت‌های دینی و اخلاقی و اجتماعی هم با شرکت در مراسم قبیله‌ای صورت می‌گرفت. بنابراین می‌توان روش آموختن در این دوره از تاریخ بشر را روش تقلیدی و علمی نامید. مراکز تعلیم و تربیت در فرایند جهانی شدن، با تحولات و چالش‌هایی مواجه اند که چنانچه بخواهند نقش خود را به عنوان عامل تحول و جهانی شدن جوامع به درستی ایفا کنند، نمی‌توانند نسبت به آنها بی تفاوت باشند زیرا در عرصه مدیریت جدید جهانی، شاهد این واقعیت هستیم که تکنولوژی همه چیز را تحت تأثیر قرار داده و نظام تعلیم و تربیت نیز از این امر مستثنی نمی‌باشد، نظام آموزشی کنونی بر نظریاتی تأکید دارد که در بطن

آن متربی با تلاش و پشتکار خود می آموزد ولی هنگامی که این مسئله در عمل ارزیابی می شود، مشهود و نمایان می گردد که مهارت های لازم توسط دانش آموز کسب نگردیده، این نارسایی ها حاکی از آن است که سیستم آموزشی ما، تا حصول نتایج، آرمانها و اهداف مورد انتظار فاصله زیادی دارد که این خود مستلزم تغییرات اساسی است که با شناخت و آگاهی توأمان باشد. روشن است آموزش یکی از ارکان مهم در امر یادگیری است از این حیث بهره گیری معلمان از شیوه های نوین تدریس به تسهیل این فرآیند کمک شایانی می نماید و از دیگر سو سبب می شود دانش آموزان به علم و مهارت های نوین مجهز و در زندگی عملی خود در تنگنا قرار نگیرند.

در طول بیست سال اخیر در زمینه تدریس نظریه های قابل توجهی طرح و ارائه شده است که تعداد زیادی از آنها توسط گانیه و دیک مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته اند در حال حاضر نظام های آموزشی با فقر تفکر در دانش آموزان مواجه هستند. بسیاری از صاحب نظران تربیتی علت این امر را نتیجه حاکمیت روش های سنتی و استفاده نکردن از روش های تدریس فعال در مدارس می دانند (شعبانی، ۱۳۹۸). براساس نظریه یادگیری کلیه فراگیران روش های یادگیری خاصی را ترجیح می دهند؛ به عبارت دیگر هر روش تدریس برای بعضی از فراگیران مطلوب و آسان، برای بسیاری نسبتاً رضایت بخش و برای بقیه نامطلوب است. مشکل اساسی روش های تدریس سنتی آن است که برای عده ای مفید و مثمر ثمر است و برای عده ای مخرب است. در صورت کاربرد مستمر بی حساب و یکنواخت روش سنتی عده ی بسیاری فرصت پیشرفت در یادگیری را نخواهند یافت (احمدی، ۱۳۷۱).

زیرا آموزش برای همه به واسطه ی دو عامل دسترسی و مشارکت تحقق می پذیرد. حال چنانچه روش های تدریس و یادگیری تنوع نداشته باشد فرصت تحقق آرمان آموزش و

پرورش میسر نخواهد شد. ظاهراً ممکن است اصل بهره‌مندی از فرصت آموزش تحقق یافته باشد اما روش‌های یکنواخت و یژگی‌ها، علایق، قابلیت‌ها و نیازهای منحصر به فرد افراد را در نظر نمی‌گیرد در نتیجه چنین تصویری کاذب است. تدریس در گذشته بر اساس دیدگاه متخصصان تعلیم و تربیت به معنی انتقال معلومات بوده اما صاحب‌نظران جدید تعلیم و تربیت بر این باورند که معلم باید روش دانستن را به دانش‌آموز بیاموزد نه اینکه صرفاً به انتقال فرمول‌ها و معلومات اکتفا کند. معلم باید دانش‌آموز را کمک کند تا خود تجربه کند و از طریق تجارب خود مطالب را فراگیرند لذا توجه به کیفیت و شیوه‌های نوین تدریس معلمان باید امری بسیار ضروری و جدی تلقی شود و برنامه‌ریزان و مسئولان موظفند که فرصت‌های لازم برای آشنایی هر چه بیشتر معلمان با روشها و الگوهای جدید و خلاق تدریس را فراهم نموده، و شرایط و امکانات را برای اجرای موفقیت‌آمیز این روشها آماده نمایند (بهرنگی، ۱۳۹۲). زیرا معلمان به عنوان یکی از بهترین عوامل رشد و پیشرفت دانش‌آموزان از جایگاه ویژه‌ای در نظام آموزشی برخوردارند، به همین جهت نقش معلم مورد توجه محققان قرار گرفته است. اغلب این تحقیقات در محورهای شناخت معلمان از روشهای نوین تدریس و تاثیر آن بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بوده است. یکی از مراحل مهم طراحی آموزشی، انتخاب روش تدریس است. معلم بعد از انتخاب محتوا و قبل از تعیین وسیله باید خط مشی و روش مناسب تدریس خود را انتخاب کند، زیرا تدریس یکی از ارکان اصلی هر سیستم آموزشی به شمار می‌رود که کارایی هر نظام آموزش بستگی به آن دارد.

پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در گرو عوامل مختلفی است یکی از این عوامل می‌تواند روش‌های تدریس معلمان باشد. امروزه بسیاری از طراحان و مسئولان برنامه‌های آموزش و پرورش از شیوه‌های رایج تدریس ناراضی هستند و بدین سبب از نوآوری و

نوگرایی در این زمینه، استقبال می کنند. کارایی روشهایی نظیر: سخنرانی، انتقال اطلاعات از معلم به دانش آموز و تاکید بر محفوظات که شالوده روش های سنتی تدریس است، مدت هاست مورد ایراد و پرسش قرار گرفته است. برای جبران کمبودهای این گونه روش ها عده ای از متخصصان استفاده از وسایل جدید کمک آموزشی مانند فیلم، اسلاید، نوارهای دیداری و شنیداری را توصیه می کنند و عده ای دیگر روشهای بحثی و پرسش و پاسخ و انجام دادن آزمایشهای انفرادی و گروهی را جانشین روش های قبلی کرده اند تا شرایط پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را فراهم کنند. تأثیر روشهای نوین تدریس فعال، همیاری، اکتشافی و سخنرانی بر پیشرفت تحصیلی رابطه معناداری مشاهده شد. (بهزادکلایی و همکاران، ۱۴۰۱).

پژوهش ها نشان داده اند که روش های تدریس نه تنها در بهبود عملکرد تحصیلی دانش آموزان تأثیرگذار هستند، بلکه نقش مهمی در ایجاد انگیزه، رضایت خاطر، رشد شخصیت و خلاقیت آنان ایفا می کنند. وظیفه معلمان در فرآیند تدریس فراتر از انتقال صرف واقعیت های علمی است؛ آنان باید شرایط مطلوب برای یادگیری را فراهم کرده و مهارت های اندیشیدن و شیوه صحیح آموختن را به دانش آموزان آموزش دهند (محمدی و همکاران، ۱۳۹۷). بنابراین، کار معلم صرفاً انتقال دانش نیست، بلکه پرورش توانایی تفکر منطقی و ایجاد محیطی سالم برای یادگیری است. معلمان موفق این نکته را مدنظر دارند که برای شاگردان خود تنها ارائه دهنده مطالب تخصصی نباشند، بلکه آنان را ترغیب کنند تا مهارت های شناختی و اجتماعی را بیاموزند و بتوانند از این مهارت ها به شکل مؤثر بهره برداری کنند. در آموزش و پرورش، نیروی انسانی خصوصاً معلمان به عنوان یکی از تأثیرگذارترین عوامل در توسعه کیفی و محتوایی تربیت شناخته می شوند (عبدالهی و همکاران، ۱۳۹۳).

یکی از موانع ذهنی و تفکری معلمان برای استفاده از روش‌های نوین تدریس الگوهای ذهنی آنان است. رسیدن به هدف تربیت یک معلم اثربخش که بتواند تدریس و در نتیجه آموزش و پرورشی اثربخش را به سازمان عرضه کند، مستلزم تحقق شرایط و زمینه‌هایی است، یکی از مهمترین زمینه‌های آن الگوهای ذهنی معلمان است، الگوهای ذهنی، تصویری درونی از واقعیتی بیرونی است. مهمترین ویژگی الگوهای ذهنی، کاهش پیچیدگی است. که امکان اقدام و عمل را فراهم می‌کند اما می‌تواند به نزدیک بینی نیز منجر شود. از منظر استراتژیک، این به این معناست که الگوهای کنونی در استراتژی به عنوان امری ابدی فرض می‌شوند و از تلاش برای یافتن گزینه‌ها و ایده‌های نوین در جهت پیشبرد استراتژی پرهیز می‌شود.

با توجه به اینکه تاکنون ضرورت استفاده از شیوه‌های نوین در تدریس در پژوهش‌های متفاوتی مورد سنجش و اندازه‌گیری قرار گرفته‌اند ولی در هیچ پژوهشی تا کنون به نقش الگوهای ذهنی در به کارگیری روشهای نوین تدریس نپرداخته است لذا خلا پژوهش حاضر به خوبی روشن می‌شود و برآن شدیم که با بررسی همه جانبه این موضوع گامی مهم در پیشبرد اهداف تربیتی و آموزشی جامعه برداشته شود.